

DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI

de la

A la Z

de ADRIANA POPESCU

Ion
Coja

I. Lingvist, dramaturg.

S-a născut la 22 octombrie 1942 la Constanța. Termină liceul „Mircea cel Bătrîn” din localitate, în 1960. În 1965 își ia licența în filologie la Universitatea din București; și în prezent funcționează aici, ca lector la catedra de lingvistică. Colaborează la diverse publicații literare („România literară”, „Luceafărul”, „Flacăra”, „Argeș”), îndeosebi cu articole și studii de lingvistică și de cultivare a limbii române.

Debutul în dramaturgie are loc în 1969 cu piesa *Adio, Julieta, adio!*, jucată de teatrul studentesc „Podul” la Festivalul studentesc de la Nancy (Franța). *Debutul editorial* în 1971, cu volumul de teatru *Jucătorul de table*, publicat la Editura „Cartea românească”.

În 1978 este distins cu Premiul pentru teatru al Academiei, pentru piesa *Credința*. În același an îi apare și un roman, „Carnaval la Constanța”

II. LUCRĂRI DRAMATICE REPREZENTATE.

1969, aprilie — *Adio, Julieta, adio!*

Jucată sub titlul *Lecția* de teatrul studentesc „Podul” (al Casei de cultură „Gr. Preoteasa” din București), la Festivalul studentesc de la Nancy — Franța.

„...răstălmăcind mitul biblic al primilor păminteni, Adam și Eva, autorul încheie un sfârșit al lumii moderne prin spectrul hipertrofiei tehnicii sub presiunea căreia pînă și procreația se

desfășoară în laborator, bărbații fiind izolați de femei și educați în spiritul totalei incomunicări. Proliferarea tehnicii și intruziunea ei nefastă în celele intime ale vieții înlocuind reflecțiile umane cu automatisme — iată un prim nivel de interpretare. Dar mai există și un al doilea, ce vizează totalitarismul dictatorial al pisălogiei pedagogice. (...) Finalul piesei este tragic, înspăimîntător; dictatura pedagogilor împotriva firii și a mersului vieții, în ciuda faptului că lasă în urmă o diră de atrocități, este expusă și ea pieirii, prin îmbătrînire și sterilitate”... (Romulus Diaconescu — „Dramaturgi români contemporani”, Editura „Scrisul românesc”, Craiova, 1983, p. 303).

1979, 18 mai — *Credința*, piesă în două părți

Teatrul Dramatic din Constanța. Regia: Constantin Dinischiotu. Scenografia: Constantin Russu. Cu Ileana Ploscaru, Maria Nestor, Romel Stănciugel, Emil Birlădeanu, Jean Ionescu, Longin Mărtoiu, Ana Mirena, Rodica Nițescu, Viorela Faina-Borza, Viorel Popescu, Vasile Cojocar, Emil Sassu, Eugen Mazilu, George Stancu, Constantin Duicu, Titus Gurgulescu, Iosif Buiba, Ion Andrei, Viorel Baltaș, Florian Stavăr, Virgil Andriescu, George Enache, Minodora Condur.

„Adoptînd o formulă de teatru ce se revendică mai degrabă modalității ...„proceselor literare”, Ion Coja realizează prin *Credința* o dezbatere politică tranșantă, din perspectiva actualității, a momentului — și a generației acelui moment — care a marcat în fapt începutul istoriei moderne a României, în atenție fiind figurile impunătoare ale lui Brătianu și Carol, într-un veritabil proces de reconsiderare a faptelor și ideilor lor revolute. (...) Piesa lui I.C. depășește însă limitele unei simple dezbateri polemice, ale unui proces de reevaluare politică a unui moment crucial din istoria națională; ea se structurează amplu pe ideea unor permanențe românești ce au dominat ființa națională a acestui popor în întregul său proces de formare și afirmare de sine, de-a lungul vremii, primind amplitudinea, rezo-

nană gravă, solemn evocatoare a unui autentic oratoriu al credinței și iubirii de țară" (Constantin Cubleşan — „Teatrul — între civic și etic“, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1983, p. 231—233). 7—8/1979.

„Este o matură și necesară reconsiderare prin care piesa lui Ion Coja depășește cadrele unei scrieri de ocazie, însemnând un moment în procesul lent, dar sigur al apropierii noastre de adevăturile ce ne păstrează aici, în jurul Carpaților“. (Ioan Alexandru, „Flacăra“, 19 iulie 1979).

Alte opinii: Paul Tutungiu — „Teatrul“, 7—8/1979.

1983, 9 noiembrie — Jucătorul de table, comedie în trei acte

Teatrul Dramatic din Constanța. Regia Ion Maximilian. Scenografia: Constantin Russu. Cu: Emil Sassu, Ileana Ploscaru, Ana Mirena, Eugen Mazilu, Emil Birlădeanu, Longin Mărtouiu, Viorel Popescu.

„Omul lui Coja, care joacă table singur, zi și noapte, spre exasperarea familiei, fără să găsească zarul cîștigător, va deveni, sub un impuls din afară, altminteri banal, un demiurg din clipa cînd va constata că printr-o voință puternică, diriguță de autosugestie (...) și prin credință în valorile fundamentale ale individului social, poate fi Dumnezeu. Alternanța de comedie meditație și dramă, jocul poetic al iluziei, automatizării și parodierii ficțiunii dau piesei o savoare particulară (...) forța aceasta a îndărătniciei senine ce te poate extrage din contingent are și ea la noi o anume tradiție, de la Omul cu mîrtoaga a lui Ciprian, pînă la Chițimia lui Ion Băieșu. I.C. rămîne însă original nu prin cazul abordat, cît prin extensia problematicii în universal — căci omul său își pune întrebări adînci cu privire la responsabilitățile pe care le incumbă puterea asupra semenilor și asupra destinului planetar — și prin ironia desfolierii mitului propus, atunci cînd personajul își declară imposibilitatea asumării atotputerniciei“. (Valentin Silvestru — „România literară“, 6/9 februarie 1984).

Alte opinii: V. Ornar — „Luceafărul“, 2/14 ianuarie 1984; C. Paraschivescu — „Teatrul“, 2/1984; Ioan Alexandru — „Flacăra“, 20 aprilie 1984; Romulus Diaconescu, vol. cit.

III. LUCRĂRI DRAMATICE PUBLICE

- Jucătorul de table, Teatru, București, Editura „Cartea Românească“, 1971. Cuprinde: *Adio, Julieta, adio!*; *Jucătorul de table*; *Balmeș-talmeș*; *Coja Ion* — autorul piesei.
- Credința, București, Editura „Eminescu“, colecția „Rampa“, 1980.

Sorana
Coroamă-
Stanca

I. Regizore, dramaturg.

Sorana Iosefina Caterina Plăcînțeanu s-a născut la Iași, ca fiică a profesorului universitar dr. Gheorghe Plăcînțeanu, medic chirurg, și a Clemansei Plăcînțeanu, reputată compozitoare, cunoscută sub numele de Mansi Barberis. Studiile liceale la Iași. Urmează mai întîi cursurile Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi“ din Iași, obținînd diploma „Magna cum laude“ în specialitatea de inginer chimist (în 1946). Devine apoi studentă a Facultății de regie din București, avîndu-i ca profesori, printre alții, pe Alice Voinescu, Aurora Nasta, Marietta Sadova, Ion Aurel Maican, Marioara Voiculescu, Aurel Ghițescu. Este studentă, iar apoi asistentă Aurei Buzescu, a lui N. Bălțățeanu și a lui Beate Fredanov. Își susține examenul de diplomă în 1949 cu *Amphytrion* de Plaut. După absolvire e angajată ca asistentă de regie la Teatrul Municipal, aflat pe atunci sub conducerea „triumviratului“ Lucia Sturdza Bulandra — Beate Fredanov — Jules Cazaban. Un an mai tîrziu (în 1950), devine regizoare la Studioul actorului de film „C. Nottara“ (actualul Teatru Mic), de sub conducerea Mariettei Sadova, unde debutează cu *Micii burghezi* de Gorki. Activează ca regizoare a acestui teatru pînă în 1959. Între 1965—1969 este prim-regizoare a Teatrului Național „Vasile Alecsandri“ din Iași. Între 1969—1978, o regăsim pe regizoarea Sorana Coroamă-Stanca la Teatrul Mic din București. Din decembrie 1978 pînă la sfîrșitul anului 1982, este directoarea Teatrului „Ion Vasilescu“ din București. *Debutul în literatură* are loc la 6 aprilie 1947 cu eseu *Alba-Iulia, orașul contrastelor*, apărut în publicația „Mondial Magazin — Gazeta familiei“.

Debutul în dramaturgie are loc în același an, 1947 cînd elaborează prima scriere dramatică, *Eri a fost ziua povestirilor (poveștilor)*, nepublicată, dar inclusă în „planul repertorial“ al anului 1948—49, bucurîndu-se astfel de lectura unor per-

sonalități care au fost recenzat-o (Otilia Cazimir, Petru Comarnescu — în ziarul „Națiunea”, 11 februarie 1949, Simion Aliterescu, în „Contemporanul”, 11 februarie 1949). Adevăratul debut în dramaturgie se produce însă abia în 1967, cu piesa într-un act *Ploaia pe acoperiș*, jucată la Casa Scriitorilor din București și publicată apoi în „Luceafărul”.

Sorana Coroamă-Stanca desfășoară o amplă activitate regizorală, în teatru, la televiziune, în țară și în străinătate. Din 1948 este asistentă, apoi lector și conferențiar la Institutul de artă teatrală și cinematografică, unde activează până în 1958. A mai publicat, sporadic, eseuri, poezii, lucrări de teorie și critică teatrală.

Semnează numeroase adaptări pentru teatrul TV (Pirandello, Gorki, Goethe, G. M. Zamfirescu, Caragiale, Lucia Demetrius etc.). E autoarea scenariilor de televiziune *Mușatinii* după trilogia lui Delavrancea (serial în 13 episoade, 1972) și *Roata de foc* după prozele din volumul *Roata cu șapte spițe* de Dominic Stanca (2 episoade, 1985) și a scenariului radiofonic *Tulnicile lăncului* (după Dominic Stanca — 1983). În 1954 se realizează după scenariul Soranei Coroamă-Stanca filmul *Afacerea Protar* (ecranizare liberă după *Ultima oră* de Mihail Sebastian, cu Radu Beligan, Ion Finteșteanu, Ion Iancovescu etc.).

Laureată a Premiului de Stat în 1953; distinsă în 1967 cu „Meritul cultural”; premii naționale de regie în 1957, 1967, 1969; premiată în „Cîntarea României” pentru spectacolul *Două ore de pace* de D. R. Popescu la Teatrul Mic, în 1977. Premiul special al A.T.M. pentru întreaga activitate, în 1985.

II. LUCRĂRI DRAMATICE REPREZENTATE.

1953, 16 februarie — **NEPOȚII GORNISTULUI** — dramatizare de Sorana Coroamă-Stanca după scenariul de film al lui Cezar Petrescu și Mihail Novicov. Studioul actorului de film „C. Nottara”. Regia: Sorana Coroamă. Scenografia: Toni Gheorghiu. Cu: Emanoil Petruț, Ana Barcan, Titus Lapteș, Ion Gheorghiu.

Spectacol distins cu Premiul de Stat.

„Respectînd firul conducător al acțiunii, alegînd momentele cele mai importante din viața eroilor și concentrînd acea parte a acțiunii care nu putea fi decît exterioară scenei în replici concise, Sorana Coroamă face o reală muncă de creație încheiînd într-un număr relativ redus de tablouri acțiunea bogată a scenariului de film al scriitorilor Cezar Petrescu și Mihail Novicov...” (Eugen Atanasiu).

Alte opinii: Ec. Oproiu — „România liberă”, 27 martie 1953.

1967, 10 aprilie **PLOAIA PE ACOPERIȘ**, piesă într-un act

Cenaclul „Luceafărul” al Casei Scriitorilor „Mihail Sadoveanu” din București. Regia: Mihai Dimiu.

Piesa s-a mai jucat de către formația de teatru „Echinoc” a Universității din Cluj-Napoca, la Festivalul „Primăvara studențească” din 1973 și la Radio (1970 și 1984).

„...Am citit *Ploaia pe acoperiș*; piesa aceasta într-un act mi se pare plină de prosepție, grațioasă, modernă. Felicitările mele...” (Aldo Nicolaj, dintr-o scrisoare din 1969, menționată în volumul de teatru „*Dansul tinerilor lupi*”, Ed. Eminescu, 1983, p. 291).

Alte opinii: I. Friduș — „Cronica” (Iași), 8 iulie 1967; George Gană — „Teatrul” 8/1967; Raluca Bungărzan — „Săptămîna”, 3 februarie 1984.

1973, 24 aprilie — **PODUL**, piesă într-un act

Formația de teatru „Tehnic Club” din București. Regia: Constantin Dinescu. Piesa s-a jucat la Radio (nov. 1983) sub titlul *Malul celdălt*, cu Carmen Galin și Florian Pittiș.

Piese jucate la Radio:

● **Procesul cirtifelor**, 24 octombrie 1982, cu Mariana Mihut, Florian Pittiș și Hamdi Cerchez.

„...o pledoarie în favoarea libertății umane, demonstrînd (prin tratarea modernă a convențiilor literaturii folclorice sau cavaleriste) forța iubirii de a înnobilă existența, de a da un sens existenței...” (Ioana Mălin — „România literară”, 28 octombrie 1982).

● **Muchia cușitului**, 8 decembrie 1982, cu Florian Pittiș, Răzvan Ionescu și Mircea Dascaluc.

„...o piesă încărcată de tensiune dramatică, îngemănînd „atmosfera de ev îndepărtat” cu „modernitatea textului” (și, bineînțeles, cu perenitatea ideilor) așa cum remarcă Florica Ichim, semnatară prezentării” (Raluca Bungărzan — „Săptămîna”, 17 decembrie 1982).

III. LUCRĂRI DRAMATICE PUBLICE.

În periodice:

● **Scara**, piesă într-un act — „Cronica”, nr. 48/2 decembrie 1967

● **Ploaia pe acoperiș** — „Luceafărul”, 10 iunie 1967

(Continuare la pag. 93)

la acțiunii culturale a lui Valeriu Silvestru; ea trebuie mereu urmărită.

În aceeași arie problematică, poate chiar mai pregnantă decât sintezele de stagioni, intră și cele trei lungi intervenții teoretice și de aspect militant (cu elementele care l-au făcut pe autor inconfundabil) reunite în capitolul „Conjunctiile teatrului cu timpul”. Sensul lor este cu precădere sociologic, unul dintre eseuri studiind chiar „Teatrul și societatea românească de azi”. Al doilea promovează un concept, cel de „novatorism”, idee care-i aparține lui Valeriu Silvestru („Ipoteze ale novatorismului contemporan”), iar ultimul tratează despre „Creativitate în critică”. Pe lângă celelalte două secțiuni („Portrete în creion”, cu profiluri mai lungi sau mai scurte despre dramaturgi vechi, despre actori și regizori, și „Cărți și ediții”, dedicate mai ales cărților și edițiilor le-

gate de inițiativele lui Valeriu Râpeanu), eseurile teoretice, de sociologie activă a teatrului ca fenomen cultural, au o pregnanță extraordinară. Ele constituie cele mai evidente tentative ale lui Valeriu Silvestru de a face doctrină; dar o doctrină cu teme în fenomenul cultural universal. Am putea dezvolta, prin comentariu, acest triptic ideologic, care are mai ales meritul de a pune lumii teatrale probleme care trebuie cu necesitate soluționate; dar rezumatul lor anulează semnificațiile unor astfel de texte a căror însemnătate de prim ordin constă în spectacolul de inteligență activă. „Un deceniu teatral” completează, din acest motiv, și egalează ca sens „Ora 19,30”; ceea ce, pentru o carte care părea că este o etapă de marș literar, nu e puțin lucru.

M. B.

(Continuare de la pag. 90)

- *Domul din Milano fotografiat de...*, „Cronica”, 14 martie 1970
- *Dincolo de porți* — piese într-un act — București, A.T.M., caiet 143/1970
Cuprinde: *Podul, Domul din Milano fotografiat de...*, *Ploaia pe acoperiș, Intermezzo, Scara, Procesul cirtșelilor, Muchia cuțitului*.
- *Un anotimp fără nume*, piesă în două părți, „Teatrul”, 9/1983
- *Cerească Aida*, piesă într-un act, Almanahul „Gong” al revistei „Teatrul”, 1985

În volum

- *Dansul tinerilor lupi*, București, Editura „Eminescu”, 1983.
Cuprinde: *Un anotimp fără nume*, piesă în două părți; *Seară cu dans*, piesă în două părți; *Veghea tinărului războinic*, piesă în cinci tablouri; *teatru scurt* (piesele din caietul A.T.M. *Dincolo de porți*).

IV. OPINII CRITICE (selectiv).

Despre volumul de teatru

Mihai Rădulescu — „Steaua”, 3 martie 1984; Radu Ciobanu — „Orizont”, 18 mai 1984; Tia Șerbănescu — „Caietele Teatrului Național”, 68/1984—1985.

„Teatrul cultivat de Sorana Coroamă-Stanca este înainte de toate unul impregn timer de pitoresc și fantastic, un teatru al stărilor lirice prin excelență” (C. Cubleşan — „Tribuna” 26 iulie 1984).

„Sint concentrate dramatice bine structurate, în care se mizează mai ales pe

stări, pe procese psihologice abil desfășurate, pe caractere puternice”. (Ștefan Oprea — „România literară”, nr. 18, 10 mai 1984).

„Un stil fluent, de o mare concentrare, dobîndind pe alocuri virtuți aforistice: o viziune stenică, vitalistă, melioristă, care nu exclude însă, ci dimpotrivă, presupune și implică tragismul devenirii... Sorana Coroamă-Stanca scrie un teatru modern, în care tensiunea dramatică nu se naște din acțiune — intriga în sens clasic e inexistentă, iar trama epică abia schițată uneori — ci din confruntarea de idei” (Radu Ciobanu — „Orizont”, 18 mai 1984).

„Textele autoarei demonstrează atât mobilitate în folosirea diferitelor registre ale dramaticului, cuceririle mai noi ale domeniului fiind implicate cu măsură, cit și importanța acordată cuvîntului, ca matrice atât a ideii, cit și a imaginii teatrale, ambele de nedespărțit. Piesele Soranei Coroamă-Stanca sint scrise inspirat și poetic, în sensul valorilor poeziei dramatice” (N. Barbu — „Cronica”, 17 august 1984).

„Dramaturgia sa este prin excelență analitică, definită și prezidată de elevate criterii morale (cu unele evadări în simbol și alegorie), o analiză implicată, integrată acțiunii și sugerată prin reacțiile personajelor sau explicată, scoasă la iveală și enunțată, ca în piesele lui Ibsen, în momentele de criză și în situațiile încordate în care cărțile trebuie date pe față și sentimentele intime divulgate” (Ovidiu Constantinescu — „Viața Românească”, 12/1984).